

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ประเทศที่ร่ำรวย หรือยากจน ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่สำคัญคือการลงทุน โดยแหล่งที่มาของเงินทุนมี 2 แหล่ง คือ แหล่งเงินทุนภายในประเทศ ประกอบด้วย การออมภาคครัวเรือน การออมภาคธุรกิจ การออมภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ และแหล่งเงินทุนภายนอก ได้แก่ การออมจากต่างประเทศซึ่งถูกนำเข้ามาในรูปของเงินกู้ การได้รับความช่วยเหลือและการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งการที่เศรษฐกิจของประเทศจะพัฒนาเติบโตอย่างมั่นคงนั้นจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุนภายในประเทศเป็นสำคัญ ดังนั้นการออมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเทศไทยมีอัตราการออมภายในประเทศที่ไม่สอดคล้องกับอัตราการลงทุนภายในประเทศ จึงทำให้เกิดการกู้ยืมเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อชดเชยปริมาณความต้องการการลงทุน ส่งผลให้ผู้ลงทุนต้องเสียดอกเบี้ยเป็นต้นทุนที่สูง ลักษณะเช่นนี้พอที่จะกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีดุลยภาพช่องว่างการเงินออมที่ยังไม่เหมาะสมนัก สำหรับประเทศไทยและประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การออม การลงทุน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจล้วนแต่เป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการออมจึงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ไม่สามารถมองข้ามความสำคัญได้ เนื่องจากการออมเป็นแหล่งได้มาซึ่งเงินทุนปัจจัยอันจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นยังช่วยสร้างเสริมความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และลดผลกระทบจากความผันผวนจากวิกฤตการณ์ในตลาดเงินของโลก โดยประเทศที่มีอัตราการออมสูง การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ และไต้หวัน ล้วนเป็นประเทศที่มีอัตราการออมสูง ซึ่งสามารถพึ่งตนเองในด้านเงินทุนสำหรับใช้ในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมั่นคง มีระดับการพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศต่ำ ไม่ว่าจะปริมาณการลงทุนจะมีมากหรือน้อย ทุกๆ ฝ่ายสมควรจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาการออมของประเทศอย่างจริงจัง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมการสร้างจิตสำนึกใน

การออมเพื่อประโยชน์ในอนาคต การสร้างกลไกการออมในระดับชุมชน ส่งเสริมและกระตุ้นให้มีความหลากหลายในผลิตภัณฑ์การออม โดยเน้นการออมเป็นประจำสม่ำเสมอติดต่อกันนานๆ (Contractual Savings) และการสร้างเครื่องมือการออมเพื่อวัยชราซึ่งประเทศไทยควรจะต้องมีหลักประกันรายได้สำหรับแรงงานไว้ในวัยชรา เพื่อช่วยลดภาระของภาครัฐในระยะยาวในการที่จะต้องอุ้มคนวัยชราซึ่งจะมีมากขึ้นตามลักษณะโครงสร้างประชากรของไทยที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเป็นการสร้างพื้นฐานการออมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน สร้างเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพบนหลักการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยประเทศไทยมีแนวโน้มการออมเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 การออมของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549

ประเภทการออม	2545	2546	2547	2548	2549
การออมทั้งสิ้น	1,499.68	1,674.75	1,848.72	1,914.64	2,314.24
การออมสุทธิ	1,564.38	1,691.75	1,852.57	1,978.30	2,335.67
ภาคเอกชน	773.46	867.53	984.32	1,050.91	1,340.83
ครัวเรือน	385.22	411.98	508.87	544.05	699.43
ธุรกิจ	214.53	250.00	319.53	344.52	446.49
ภาครัฐบาล	170.69	161.98	189.34	199.53	252.95
การออมของรัฐบาล	388.24	455.56	475.45	506.87	641.40
รัฐวิสาหกิจ	220.05	314.15	327.45	374.17	472.23
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร	168.19	141.40	148.00	132.70	169.17
สถิติคลาดเคลื่อน	790.92	824.22	868.25	927.39	994.84

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ประเทศไทย ได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 นั่นคือประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ในปี 2548 ส่วนในปี 2549 ไทยมีประชากรผู้สูงอายุจำนวนร้อยละ 10.5 ต่อมาในปี 2550 จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 ของประชากรทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม ได้มีคาดการณ์ว่า สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุของไทย จะ

เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตข้างหน้า โดยในปี พ.ศ. 2555 จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวน 8,404,000 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.4 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2565 หรืออีก 14 ปีข้างหน้า ประชากรผู้สูงอายุ จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 12,866,000 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อถึงปี พ.ศ. 2568 หรืออีก 17 ปีข้างหน้า จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทย จะเพิ่มขึ้นเป็น 14,452,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ หากในอนาคตอีก 15-20 ปีข้างหน้า ตัวเลขผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างที่มีการคาดการณ์ไว้ ประเทศไทย จะเป็นกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ผู้สูงอายุจะมีสัดส่วน 1 ใน 5 ของคนทั้งประเทศ

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ ถือว่าเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินของภาคเหนือที่สำคัญนั้น เงินออมก็นับว่ามีความสำคัญไม่น้อย ซึ่งปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ถือว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการออม แต่ในความเป็นจริงยังมีการออมในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้สูงอายุมักจะพบกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ นับว่าเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในด้านเศรษฐกิจ จะพบว่าผู้สูงอายุเมื่อต้องปลดเกษียณ หรือออกจากงานที่เคยทำอยู่ทำให้รายได้ลดลง ต้องพึ่งพาบุตรหลานมากขึ้น ซึ่งรายได้ก็นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่จะสนองความต้องการให้แก่ผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุที่ออกจากงานยังต้องมีรายจ่ายบางอย่างเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกด้วย เช่น ค่ารักษาพยาบาลอันเป็นผลมาจากสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเพื่อเผชิญทั้งสิ้น

อำเภอดอยสะเก็ดเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ในลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท ปัจจุบันอำเภอดอยสะเก็ด มีจำนวนประชากร 4,090 คน มีประชากรที่มีงานทำ 1,827 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และรายได้ ส่งผลให้พฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป มีการบริโภคสินค้าที่จำเป็นลดลง นิยมสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับการออมของแต่ละบุคคล ในอำเภอดอยสะเก็ดได้มีการจัดการด้านสุขภาพแก่ประชาชนที่ครอบคลุมกว้างขวางและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการรักษาพยาบาล ทำให้อายุขัยโดยเฉลี่ยของประชาชนยืนยาวขึ้น ประกอบกับความสำเร็จของนโยบายการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้อัตราการเกิดลดลงเป็นผลให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนจาก โครงสร้างประชากรวัยเยาว์มาเป็น โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ ทำให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ดังนั้นประชากรในวัยทำงานจึงมี

การวางแผนในการออมเพื่อใช้จ่ายยามปลดเกษียณหรือยามชราภาพ ซึ่งการออมของประชาชนในอำเภอดอยสะเก็ดมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การออมกับธนาคาร การออมกับกลุ่มสหกรณ์ การออมกับชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ และการออมที่ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถเลือกออมเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน อาชีพของประชาชนในอำเภอดอยสะเก็ดสามารถแบ่งกลุ่มอาชีพได้เป็น 4 กลุ่ม คือ อาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ ซึ่งประชาชนแต่ละอาชีพนั้น จะมีวัตถุประสงค์ในการออมแตกต่างกันออกไป อีกทั้งมีรูปแบบการออมก็แตกต่างกัน สำหรับการออมนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถนำเงินออมมาใช้ในยามเจ็บป่วย หรือยามชรา ดังนั้นจึงมีการส่งเสริมการออมขึ้น เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการออมต่อการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงรูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่อย่างแท้จริงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษารูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบทอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบทอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบทอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจที่มีผลต่อการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบทอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อทราบถึงการออมในรูปแบบต่างๆ รวมถึงปัจจัยในการออมยามชราภาพ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการออมเพื่อให้สอดคล้องกับการยังชีพหลังเกษียณหรือยามชราภาพต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ จำกัดขอบเขตการศึกษาด้านประชากร โดยทำการศึกษารวมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตชนบท ซึ่งเลือกเอาอำเภอคอยสะเกิด จังหวัด เชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์

การประกันชีวิต คือ การวางแผนเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงของชีวิตที่อาจเกิดขึ้น โดยได้รับเงินชดเชยความเสียหายจากบริษัทที่รับประกันชีวิต ให้กับผู้ทำประกันชีวิตเองหรือผู้รับผลประโยชน์ในสัญญา

ผู้ทำประกันชีวิต หมายถึง บุคคลซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในสิ่งที่เอาประกัน เป็นคู่สัญญากับบริษัทประกันซึ่งมีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญต่อการพิจารณาของผู้รับประกัน และมีหน้าที่ชำระเบี้ยประกันตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นกับผู้เอาประกัน ผู้เอาประกันมีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริงได้แต่ไม่เกินจำนวนเงินเอาประกันหรือจำนวนทุนเอาประกัน

ผู้รับผลประโยชน์ หมายถึง บุคคลภายนอกสัญญาประกันและต้องมีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เอาประกัน มีสิทธิเข้ารับประโยชน์ในค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย ตามข้อตกลงของผู้เอาประกันและผู้ได้รับประโยชน์ ซึ่งผู้รับประโยชน์อาจเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ทำประกันได้

เบี้ยประกัน หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ทำประกันต้องจ่ายให้แก่บริษัทประกันตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ในสัญญา ซึ่งการจ่ายเบี้ยประกันอาจจ่ายเป็นรายปี ราย 6 เดือน รายไตรมาส หรือรายเดือนได้ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์

ค่าสินไหมทดแทน หมายถึง จำนวนเงินที่บริษัทประกันจะต้องจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันหรือผู้รับผลประโยชน์ เมื่อความสูญเสียใดๆ ตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาเกิดขึ้น

วงเงินเอาประกันหรือทุนประกัน หมายถึง จำนวนเงินที่บริษัทประกันจะต้องจ่ายตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เมื่อภัยและความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้ทำประกัน โดยการจ่ายค่าสินไหมทดแทนจะไม่เกินจำนวนนี้ ภายหลังจากความสูญเสียเกิดขึ้นตามสัญญา

ผู้สูงอายุหรือชราภาพ หมายถึง บุคคลทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์

เกษียณอายุ หมายถึง ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำที่มีอายุครบ 60 ปี ในปีงบประมาณนั้น ๆ
(1 ตุลาคม – 30 กันยายน)

สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ หมายถึง สมาคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการฌาปนกิจสงเคราะห์
การฌาปนกิจสงเคราะห์ หมายถึง กิจการที่บุคคลหลายคนตกลงกัน เพื่อทำการสงเคราะห์ซึ่งกัน
และกัน ในการจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ตกลงร่วมกันนั้น ซึ่ง
ถึงแก่ความตายและมีได้ประสงค์จะหาทำไรเพื่อแบ่งปันกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved